

Folkhälsomyndigheten

Att förebygga kikhosta hos spädbarn

– Presentation med talmanus

Augusti 2016, uppdaterad oktober 2024

Innehåll

1. Om kikhosta idag
2. Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn:
 - a) Vaccination av gravida och barn
 - b) Diagnostik och behandling
 - c) Uppmärksamhet
3. Mer information

Folkhälsomyndigheten

Om kikhosta idag

Vad är kikhosta?

- Orsakas av bakterien *Bordetella pertussis* som fäster i luftvägarna
 - Mycket smittsam och sprids via droppsmitta
 - För vuxna oftast en lindrig sjukdom
 - förkylning med hosta och ev. lätt feber
 - ibland mer intensiv och långvarig hosta
 - För spädbarn en allvarlig sjukdom
 - inleds med förkylningssymtom och hosta
 - successivt intensivare hosta
 - kikningar och andningsuppehåll
 - kräkningar
 - eventuella komplikationer med lunginflammation och hjärnpåverkan
-

Spädbarn blir svårast sjuka

- Många behöver sjukhusvård.
- I värsta fall blir sjukdomen livshotande.
- Spädbarn smittas oftast av personer i den närmaste omgivningen som inte är medvetna om att de har kikhosta.
- De som är yngre än 6 månader eller inte hunnit få de två första vaccindoserna, är de som drabbas svårast.

När barn under tre månader får kikhosta:

- **Fyra av tio får någon komplikation (ofta apné, dvs andningsuppehåll).**
- **Sju av tio läggs in på sjukhus (av dessa har nästan alla apné).**
- **Åtta av tio har attackvis hosta under 21 dagar eller längre.**

Denna data gäller tidsperiod innan vaccination av gravida började rekommenderades 2022.

Vad är en kikning?

En kikning uppstår när en person drar efter andan för att få luft efter en lång hostattack.

- [Spädbarn med kikhosta: Infant girl with whooping cough \(youtube.com\)](#)
- [Så låter kikhosta hos ett barn: What does whooping cough sound like? \(youtube.com\)](#)

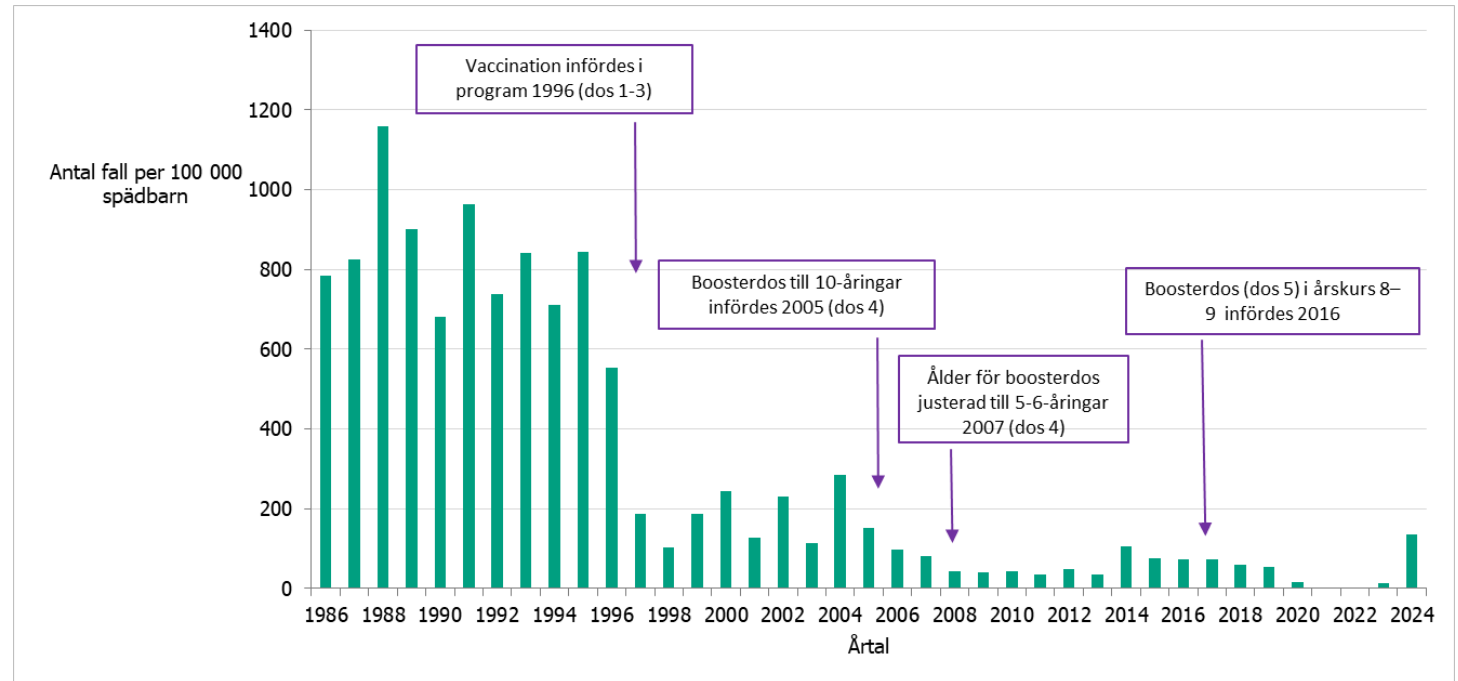
Kikhosta i världen och i Sverige

- En vanlig sjukdom över hela världen
- Orsakar ca 195 000 dödsfall per år bland barn
- Förekommer året runt och varierar naturligt från år till år
- Ökad förekomst med ett större antal fall åren 2014-2015 då tre barn avled i Sverige
 - Åren dessförinnan var det en period av stabilt låg förekomst av kikhosta
- Under åren 2021-2022 med restriktioner under covid-pandemin sågs ovanligt få fall i Sverige
- Drastisk ökning av antalet fall sommaren 2024

Kikhosta har minskat genom vaccination

- Vaccination mot kikhosta återinfördes 1996
- Färre individer sjuka i kikhosta idag, oavsett ålder
- Spädbarn löper större risk att insjukna än andra åldersgrupper

Data för antalet fall per 100 000 spädbarn från 1986 till och med september 2024.

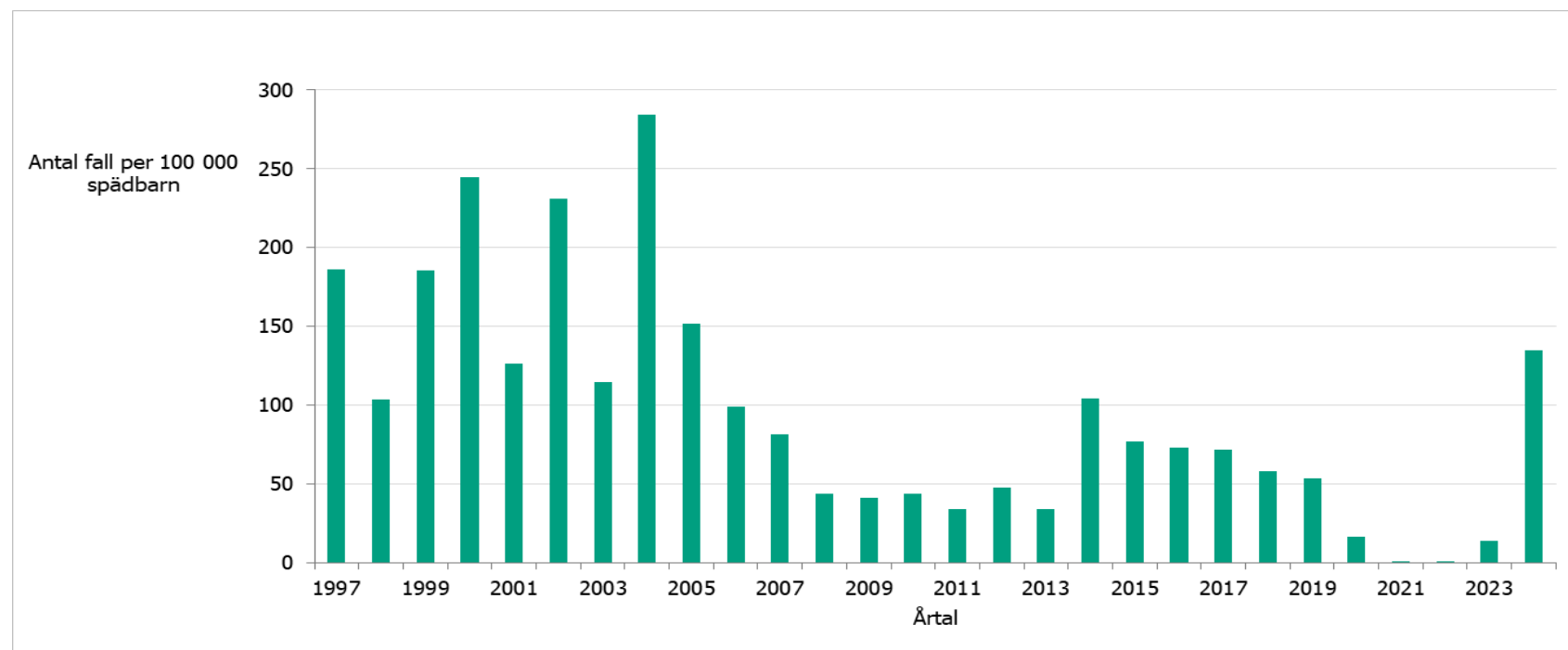
Kikhosta förekommer trots vaccination

- Varken vaccination eller sjukdom ger ett fullständigt och livslångt skydd
 - Vaccination:
 - Skydd mot allvarlig sjukdom uppnås efter första dosen vaccin, vid 3 månaders ålder
 - 80–90 procent skydd uppnås efter tredje dosen vaccin
 - Immuniteten beräknas avta efter ca fem år
 - Naturlig infektion:
 - Immunitet efter naturlig infektion avtar över tid och kvarstår i cirka 15 år
 - Både den som vaccinerats och den som har naturlig immunitet kan bli lindrigt sjuk och omedvetet sprida smitta
-

Kikhosta förekommer fortfarande

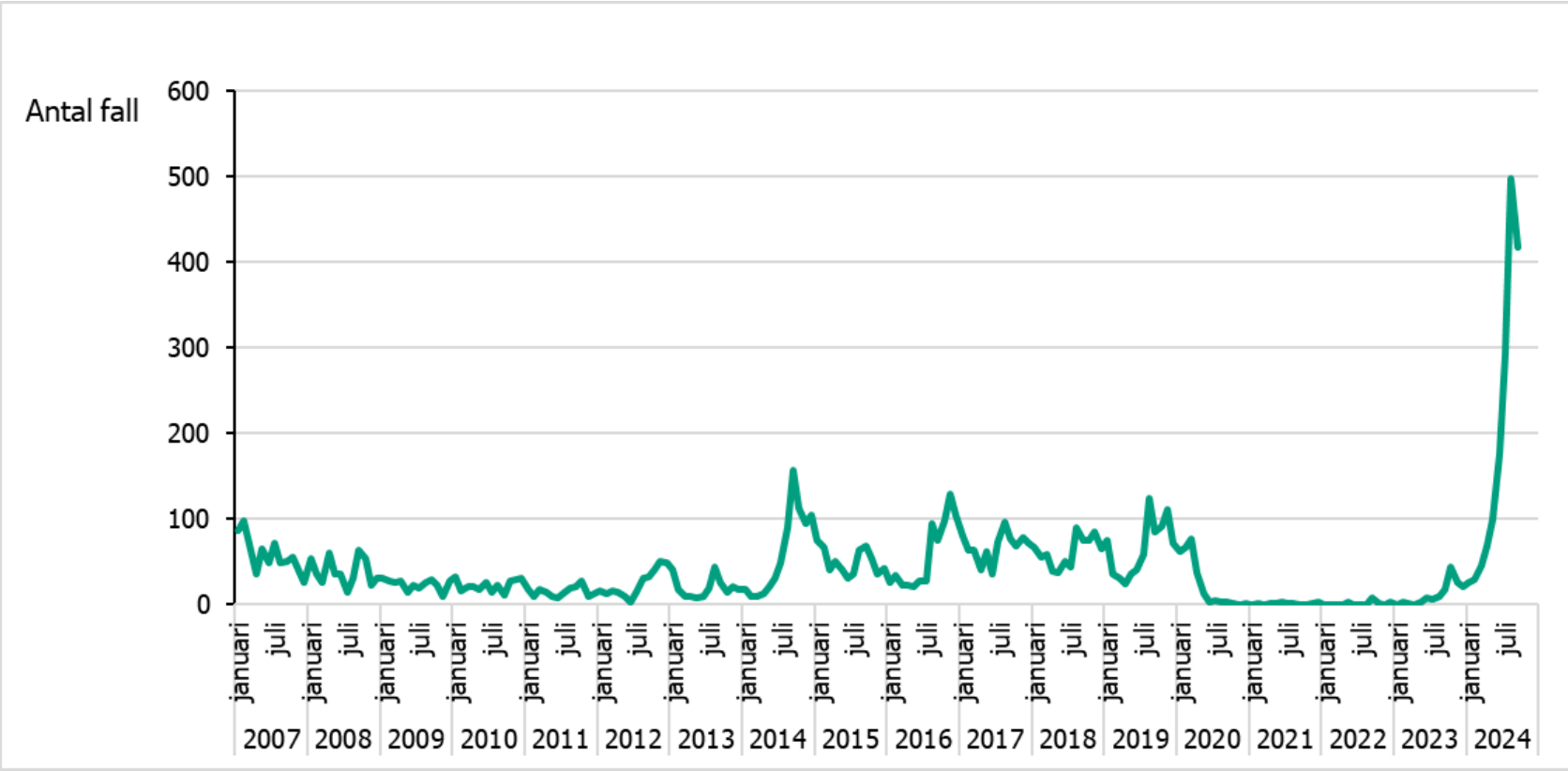
- En trefaldig ökning i alla åldersgrupper under 2014
- Stor ökning av fall 2024 efter en period med ovanligt få fall 2020-2022
- Incidensen högst bland spädbarn under perioder med ökning

Data från 1997-2024 (data inkluderad till och med september 2024).

Rapporterade fall av kikhosta i Sverige 2007–september 2024

Folkhälsomyndigheten

Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn:

- Vaccination av gravida och barn**

Stärka de förebyggande insatserna

Förebygg fall av svår sjukdom genom att:

rekommendera vaccination till gravida efter graviditetsvecka 16.

erbjuda vaccination av barn. Doserna ges när barnet är 3,5 och 12 månader.

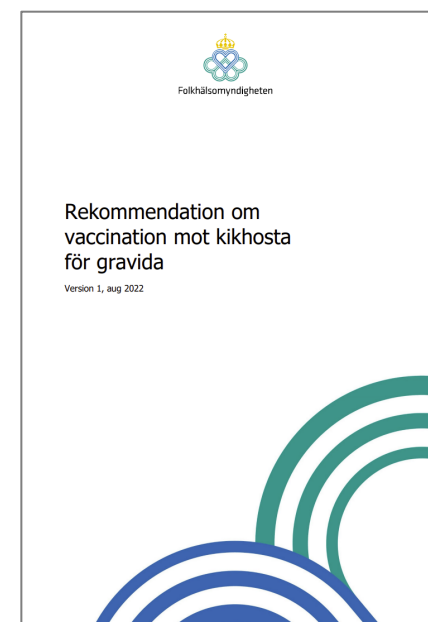
diagnostisera och behandla kikhosta tidigt.

uppmärksamma att kikhosta förekommer och är allvarlig för spädbarn.

Rekommendation om vaccination mot kikhosta för gravida

- Systematisk litteraturöversikt 2015
 - hälsoekonomiskt kunskapsunderlag med en hälsoekonomisk analys 2015
- Kompletterande litteraturgranskning genomfördes 2019
- Tidigare kunskapsluckor har nu fyllts
 - nytta-risk balansen stärker vaccination mot kikhosta för gravida
- Rekommendation om gravidvaccination publicerad augusti 2022

Publicerad rekommendation:
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/r/rekommendation-om-vaccination-mot-kikhosta-for-gravida/>

Folkhälsomyndighetens rekommendation

Vaccination mot kikhosta för gravida rekommenderas vid varje graviditet efter graviditetsvecka 16.

- Syftet med vaccinationen är att skydda de allra yngsta spädbarnen mot svår sjukdom i kikhosta.
 - Vaccination rekommenderas efter graviditetsvecka 16.
 - Vaccination rekommenderas vid varje graviditet.
 - Information om rekommendationen om vaccination mot kikhosta kan ges tidigt i graviditeten vid besök på mödrahälsovården.
-

Erbjuda barnvaccination i tid

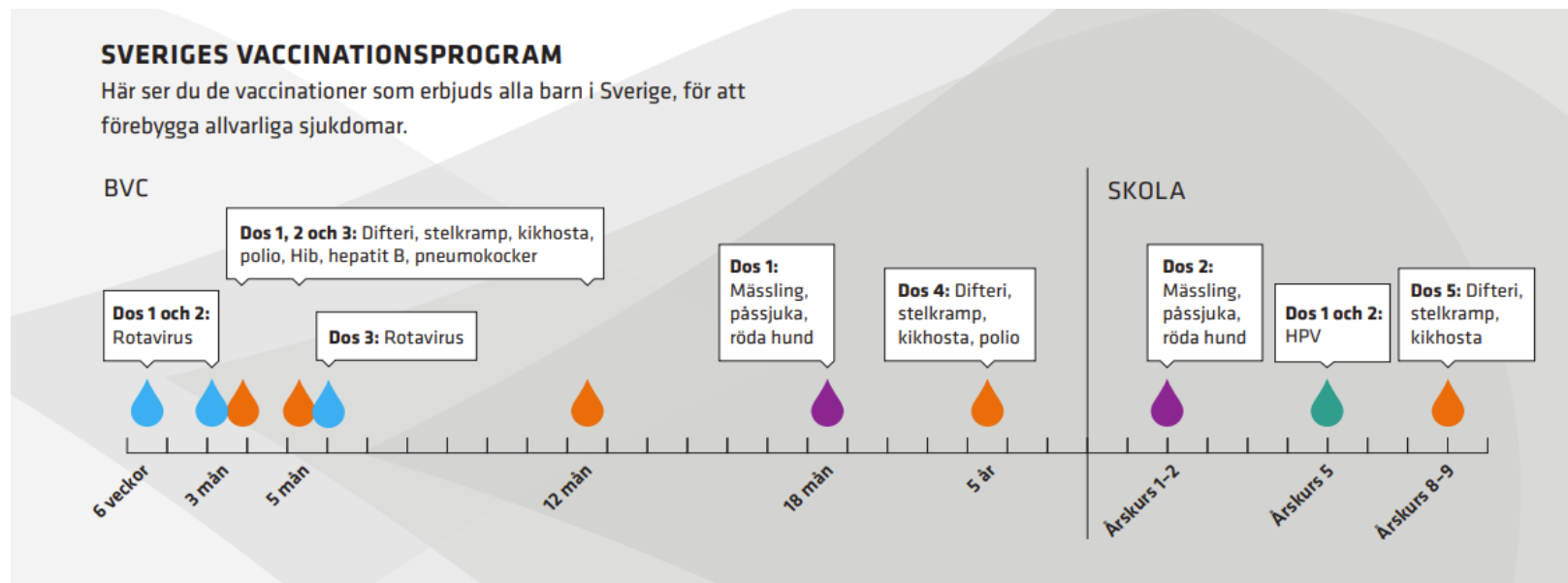

Den första dosen vaccin mot kikhosta erbjuds vid tre månaders ålder, enligt det nationella vaccinationsprogrammet.

- Den första dosen bör inte senareläggas och får ges redan från 2,5 månaders ålder
- Risken att drabbas av allvarlig sjukdom minskar redan efter första vaccinationen
- Sjukhusvistelse och komplikationer vid kikhosta är vanligast hos de allra yngsta som ännu inte fått något vaccin

Vaccinationsprogram för barn

Vaccinationsschema, enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2016:51) om vaccination av barn i enlighet med det allmänna vaccinationsprogrammet för barn.

Folkhälsomyndigheten

Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn: Diagnostik och behandling

Diagnostisera och behandla tidigt

Tidig provtagning, diagnos och behandling när kikhosta misstänks hos ett spädbarn eller hos någon i spädbarnets närhet samt gravida.

- Provtagning ska göras frikostigt hos spädbarn och gravida med symtom på kikhosta samt hos hostande personer som har kontakt med spädbarn.
- Alla barn under 12 månader bör vid stark klinisk misstanke få behandling mot kikhosta, även om sjukdomen inte är bekräftad med svar från provtagning.
- Personer som insjuknat i kikhosta bör tillfrågas om eventuell kontakt med spädbarn och antibiotikabehandling bör övervägas.

Symtom hos spädbarn som motiverar provtagning för kikhosta

- Hosta utan andra symtom
 - Hosta med
 - kikning
 - cyanos
 - kräkning
 - apné
 - Apné som enda symtom
 - Symtom (enligt ovan) som inte syns vid undersökningen, men som föräldrarna berättar om
-

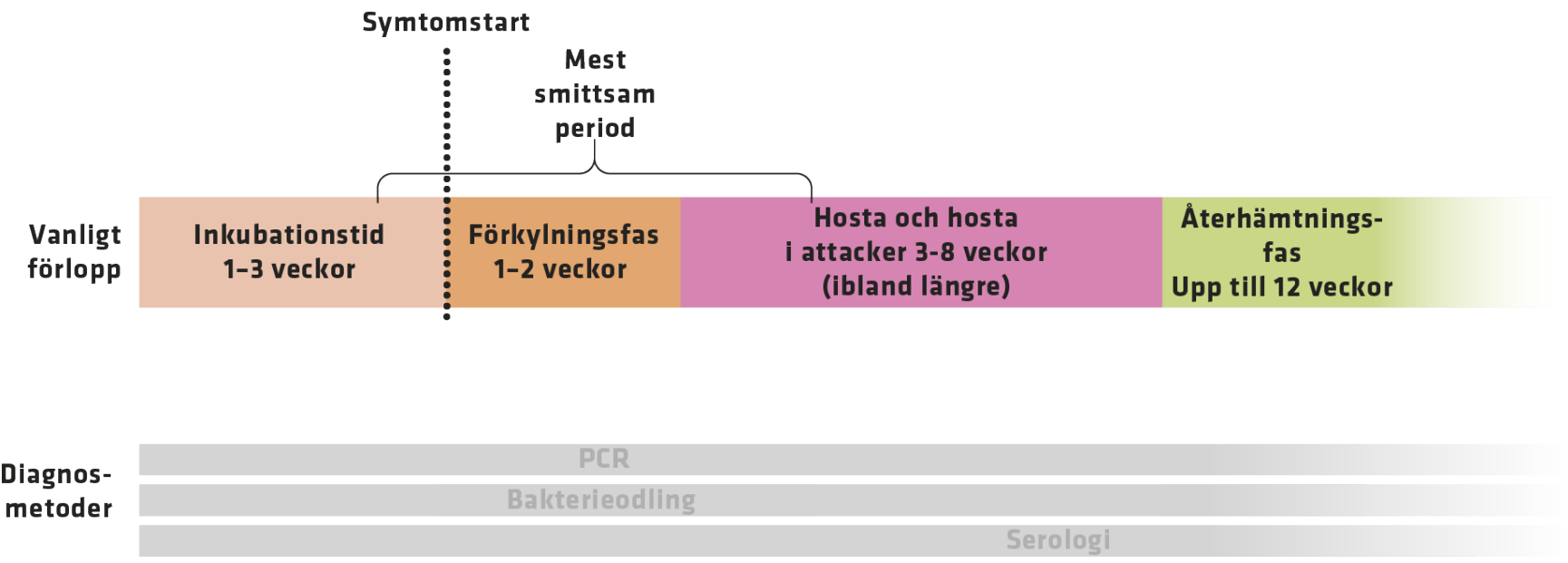
Symtom hos barn och vuxna som motiverar provtagning

- Hosta hos äldre barn, ungdomar och vuxna, om de har nära kontakt med spädbarn. Tänk på att här ingår sjukvårdspersonal med nära kontakt med spädbarn.
- Hosta hos gravida kvinnor i slutet av graviditeten, under tredje trimestern.
- Om kikhosta misstänks bör spädbarnet få behandling tidigt, redan innan provsvar kommit.

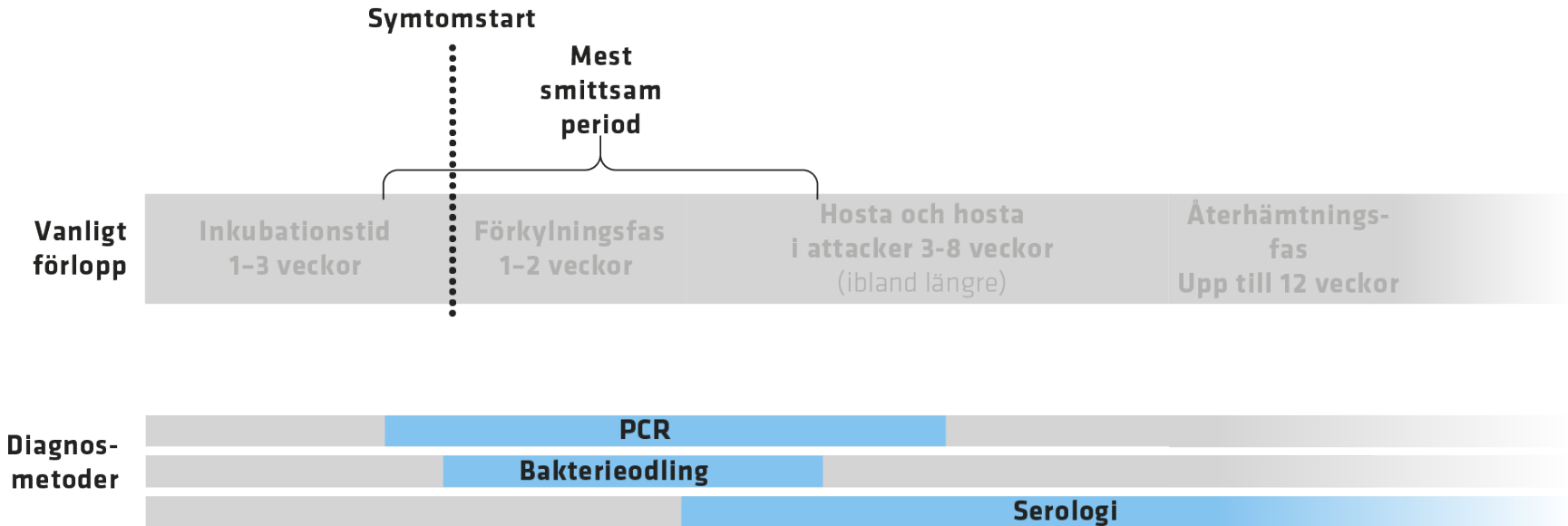

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

Folkhälsomyndigheten

Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn:

Uppmärksamhet på kikhosta

Hög uppmärksamhet på kikhosta

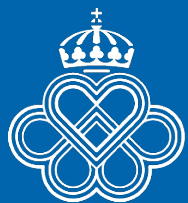
Tänk på kikhosta om gravida och personer i ett spädbarns omgivning hostar. Då ökar chansen att förebygga svåra fall av kikhosta hos spädbarn.

- Kikhosta går att förebygga genom vaccination av gravida och barn, tidig upptäckt och behandling av fall i omgivningen och genom profylax till spädbarn yngre än 12 månader.
- Om det är möjligt kan kontakten med spädbarn minskas, till dess att smittrisen är avskriven eller infektionen behandlad.

Att känna till

- Kikhosta förekommer under hela året.
- Kikhosta kan vara allvarlig, och ibland livshotande, för spädbarn.
- Hosta hos barn kan vara kikhosta, även om barnet är vaccinerat.
- Kikhosta bör övervägas som orsak vid hosta hos:
 - Gravida kvinnor som snart ska föda
 - Personer nära spädbarn

Folkhälsomyndigheten

Mer information och länkar

Mer information

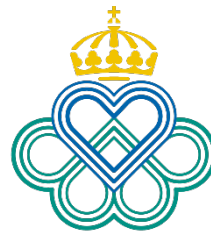
- [Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn](#)
- [Faktablad – Förebygga kikhosta hos spädbarn – till personal inom hälso- och sjukvård](#)
- [Rekommendation om vaccination mot kikhosta för gravida](#)
- [För personal inom vård och omsorg om vaccination mot kikhosta för gravida](#)
- [Folkhälsomyndighetens föreskrifter om vaccination av barn \(HSLF-FS 2016:51\)](#)
- [Smittskyddsläkarföreningen – Smittskyddsblad](#)

Till vårdnadshavare och gravida:

- [Faktablad - Skydda ditt spädbarn mot luftvägsinfektioner som RS-virus och kikhosta](#)
 - [Faktablad - Om vaccinationer för dig som är gravid](#)
-

Tack

Håll dig uppdaterad via vår webbplats,
vårt nyhetsbrev och våra sociala medier.

Folkhälsomyndigheten

www.fohm.se • fohm.se/nyhetsbrev • [LinkedIn](#) • [Facebook](#)